

Активізація відтоку жовчі за допомогою рослинних препаратів: від народної медицини до сучасних лікарських засобів

Холестаз – це патологічний синдром, що характеризується зменшенням току жовчі та її надходження в дванадцятипалу кишку. Зазвичай він тяжко піддається лікуванню (Губергриц Н.Б., 2008). Згідно із сучасними поглядами, холестаз передбачає порушення синтезу, секреції та відтоку жовчі. За етіологічним принципом його поділяють на внутрішньопечінковий і позапечінковий. Позапечінковий холестаз зазвичай пов'язаний з прямим порушенням відтоку жовчі внаслідок наявності механічних перешкод (пухлини, камені, стенози). У свою чергу, до синдрому внутрішньопечінкового холестазу призводить порушення утворення жовчі внаслідок дії ліків, впливу інфекційних агентів, а також розвитку аутоімунних, метаболічних чи генетичних факторів (Подымова С.Д., 2001). Тривалий холестаз може спричинити біліарний цироз, тому своєчасне активне лікування цього патологічного стану є вкрай необхідним (Кан В.К., 1998).

Незалежно від етіологічного чинника клініка холестазу досить типова. Часто симптомом виступає жовтяниця – один з найбільш поширених патологічних станів у світі (Ullah S. et al., 2016). Згадки про жовтяницю знайдені в роботах Гіппократа, папірусі Еберса, шумерських та вавилонських письмових джерелах (Poduri C.D., 2016; Vunum W., 2008).

Оскільки історія цієї патології дуже давня, народна медицина у своєму арсеналі має велику кількість рослинних засобів, які в деяких випадках забезпечують кращий результат, ніж синтетичні ліки (Ebrahimid S. et al., 2011). Етнофармакологічний підхід до терапії холестазу дозволив створити сучасні фітопрепарати, які містять очищені активні екстракти та олії лікарських рослин (Tewari D. et al., 2017).

До складу лікарського засобу Холелесан®, капсули (виробництва ПАТ «Київмедпрепарат», Корпорація «Артеріум», Україна) входять

екстракти цмину піщаного квіток, моркви дикої плодів, нагідок квіток, куркумін С3 комплекс, отриманий з куркуми довгої коренів, а також олії м'яти перцевої та куркуми довгої.

Нагідки лікарські (Calendula officinalis L., календула) використовуються при лікуванні запальних захворювань внутрішніх органів і шлунково-кишкових виразок, а також як діуретичний засіб і стимулятор загоєння ран (Yoshikawa M. et al., 2001). Нагідки є рослиною з вираженими детоксуючими властивостями, що робить її активним складником засобів для боротьби з хронічними інфекціями (Blumenthal M. et al., 2001). Висушені квітки нагідок з давніх часів застосовували з антипрітетичною та протипухлинною метою, а відвар цієї рослини – для лікування різноманітних запальних станів шкіри та слизових оболонок (Ukiya M. et al., 2006).

Лікарські властивості нагідок згадувалися ще в аюрведичних джерелах, де вказувалося, що листя та квітки цієї рослини мають протизапальні, антибактеріальні та жарознижуючі властивості (Kasigam K. et al., 2000). У середньовіччі квітки нагідок застосовували при обструктивних процесах у гепатобіліарній системі, а у XVIII ст. – при жовтяниці. Під час громадянської війни в США рослину використовували для лікування ран, інфекційних хвороб, а також жовтяниці різної етіології (Page L., 1998).

Нагідки характеризують жовчогінною та спазмолітичною дією. Розслаблюючи непосумуговані м'язи, екстракт цієї рослини активує екскреторну активність клітин жовчного міхура (ЖМ), що сприяє посиленню жовчовиділення. Основні біоактивні сполуки суцвіт'я нагідок включають каротиноїди, флавоноїди та сапоніни. Рослина чинить антибактеріальну дію: водні витяжки з неї in vitro пригнічують ріст *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus faecalis*, *Klebsiella pneumoniae*, *Serratia marcescens*, *Bacillus subtilis*, *Escherichia coli*, *Proteus*

vulgaris, *Pseudomonas aeruginosa* та *Candida albicans* (Janssen A.M. et al., 1986).

В експериментах на тваринах застосування флавоноїдного препарату на основі нагідок сприяло збільшенню загальної кількості жовчі та вмісту жовчних кислот, а також прискоренню секреції жовчі. Ці властивості забезпечують зниження проявів холестазу, що підтверджується достовірним зниженням лужної фосфатази в сироватці крові (Убеєва І.П. і соавт., 1987).

Куркума довга (Curcuma longa L.) також традиційно застосовується для лікування хвороб гепатобіліарної системи, у т. ч. жовтяниці, у зв'язку з множинними позитивними ефектами, а саме антиоксидантним, противірусним, протигрибковим, антибактеріальним, протизапальним та протипухлинним (Gupta S.C. et al., 2012; Aggarwal B.V. et al., 2007). Дослідження на тваринах підтвердили, що основний компонент куркуми – куркумін – має гепатопротекторний ефект та стимулює секрецію жовчі (Ammon H.P., Wahl M.A., 1991). Куркумін вважається холекінетичним агентом для запобігання формуванню жовчних каменів у пацієнтів високого ризику, у т. ч. тих, які дотримуються тривалих постів, отримують виключно парентеральне харчування або страждають на септичні стани (Atar E. et al., 2014). Засоби на основі куркуми довгої здатні зменшувати післяопераційний біль та інші несприятливі клінічні симптоми після холецистектомії, що супроводжується зменшенням потреби в анальгетичних препаратах (Agarwal K.A., 2011). Подвійне сліпе плацебо-контрольоване перехресне дослідження за участю здорових добровольців показало, що пероральне вживання 20 мг куркуміну супроводжується скороченням ЖМ приблизно на третину, яке зберігається і через 0,5; 1; 1,5 та 2 год після вживання цієї сполуки (Rasyid A., Lelo A., 1998). Призначення куркуміну в дозі 20 мг 3 рази на день упродовж тижня сприяє позитивним зрушенням у стані хворих з гострим та хронічним гепатитом, що проявляється зниженням сироваткових трансаміназ та покращенням клінічного стану (Adi P. et al., 1996; Hadi S., 1996). Інші складники куркуми довгої – куркуміноїди – запобігають пошкодженню клітин гепатобіліарної системи шляхом антиоксидантного впливу, а також пригнічення активності різноманітних медіаторів запалення (фосфоліпази, ліпооксигенази, циклооксигенази-2, лейкотрієнів, тромбоксану, простагландинів, гіалуронідази, фактора некрозу пухлин тощо (DeMaderosan A., 2001). Важливими також є відмінна переносимість куркуми та відсутність вираженої токсичності (Thamlikitkul V. et al., 1989).

Листя м'яти перцевої (Mentha piperita L.) містять ефірну олію (0,5-4%), яка переважно складається з ментолу (30-55%) та ментону (14-32%). Інші монотерпени м'яти представлені ізоментоном, 1,8-цинеолом, α- та β-піненами, лімоненом, неоментолом та ментофураном. Препарати на основі м'яти перцевої характеризуються спазмолітичними, знеболювальними, антибактеріальними, протигрибковими, жовчогінними, седативними та протиангіальними властивостями. Жовчогінна дія ефірної олії м'яти пояснюється наявністю в її складі поліфенольних сполук. Під дією м'яти посилюється зовнішньосекреторна та детоксуюча функції печінки, а також міняється склад жовчі (зростає виділення холатів, холестерину та білірубіну) (Солдатченко С.С. і соавт., 2003). Експериментально встановлено, що пероральне введення олії м'яти морським свинкам розслабляє мускулатуру сфинктера Одді (Grigoleit H.G., 2005). Жовчогінна дія цієї олії також була показана в експериментах на тваринах: введення олійного екстракту листя м'яти в дозі 0,4 г/кг індукувало продукцію та виділення жовчі. Подібний ефект продемонстрував і ментол у дозі 0,06 г/кг (Siegers S. et al., 1991). Плацебо-контрольоване клінічне дослідження G.D. Bell та співавт. (1979) підтвердило здатність складників м'яти перцевої покращувати фізико-хімічні властивості жовчі: введення комплексного препарату на основі ментолу, пінену, камфену, цинеолу, ментону, борнеолу та оливкової олії стимулювало жовчовиділення, підвищувало розчинність холестерину в міхуровій жовчі та сприяло розчиненню холестеринових каменів у ЖМ.

Морква дика (Daucus carota L.) також містить багатоконпонентну ефірну олію, кумарини, фуракумарини, алкалоїди, органічні кислоти

та флавоноїди (Зузук Б., 2005; Преображенский В., 2002). Препарати на основі цієї рослини реалізують спазмолітичний, сечо- та жовчогінний, протизапальний, антибактеріальний та літолітичний ефекти. Ксантофіл та β-каротин моркви здійснюють виражений антиоксидантний ефект, забезпечуючи гепатопротекторну дію (Duarte A., 1995). В експериментах на тваринах було показано, що водно-спиртовий екстракт насіння моркви дикої сприяв збільшенню кількості виділеної жовчі на 25% порівняно з групою контролю (Зузук Б., 2005).

Цмин піщаний (Helichrysum arenarium L.) у народній медицині застосовується як сечо- та жовчогінний, протиглислий та кровоспинний засіб. Основними біоактивними складниками цмину є флавоноїди, флавонолікозиди, кумарини, три-терпенові сапоніни, органічні кислоти, а також ефірна олія. Препарати на його основі здійснюють як холеретичну, так і холекінетичну дію, а також є гепатопротекторами і антиоксидантами. Вважається, що це зумовлено дією фенольних та флавоноїдних сполук. В експериментах на тваринах було встановлено, що цмин підвищує тону ЖМ, збільшує холестерин-холатний коефіцієнт та вміст білірубіну в жовчі (Петков В., 1988). Створені на основі сухого концентрату цмину фітозасоби показали виражену холекінетичну дію як в експериментах, так і в клінічних дослідженнях. Випробування виявили, що до лікування в спектрі жовчних кислот хворих із жовчнокам'яною хворобою переважає дезоксихолева, дегідрохолева та холева кислоти, що підвищують літогенність жовчі, а після терапії препаратами цмину спектр жовчних кислот значно покращився: вміст літогенних кислот знизився, а в деяких випадках навіть було виявлено хенодезоксихолеву кислоту, яка сприяє відновленню колоїдної рівноваги жовчі (Мансурова Ф.Х. і соавт., 1989).

Застосування відварів екстрактів квіток цмину піщаного в лікуванні хронічного холециститу, холангітів та холелітіазу супроводжувалося вираженим клінічним покращенням (зменшення/припинення нудоти, блювання, важкості в епігастральній ділянці; зниження інтенсивності болювого синдрому в правому підребер'ї та проєкції ЖМ; зменшення метеоризму; зникнення інтенсивності субіктеричного забарвлення шкіри та білків очей) (Петков В., 1988).

Таким чином, холестаз є поширеним та небезпечним патологічним синдромом. Головним завданням лікаря є вчасна його ліквідація та забезпечення безперешкодного відтоку жовчі. Безпечними та ефективними препаратами для покращення циркуляції жовчі є рослинні засоби на основі комплексу жовчогінних трав. **Препарат Холелесан®, капсули (виробництва ПАТ «Київмедпрепарат», Корпорація «Артеріум», Україна)**, що містить екстракти цмину піщаного квіток, моркви дикої плодів, нагідок квіток, куркумін С3 комплекс, отриманий з куркуми довгої коренів, а також олії м'яти перцевої та куркуми довгої, є оптимальним жовчогінним лікарським засобом, показаним при хронічному некалькульозному холециститі, дискінезії жовчовивідних шляхів та хронічному гепатиті (у складі комплексного лікування).

- Лікарський засіб Холелесан® (виробництва ПАТ «Київмедпрепарат», корпорація «Артеріум», Україна) містить ефективні у лікуванні некалькульозного холециститу, дискінезії жовчовивідних шляхів та хронічного гепатиту дози екстрактів моркви дикої плодів і нагідок квіток (60 мг), цмину піщаного квіток (50 мг), куркуміну С3 комплексу (20 мг), олії куркуми довгої (5 мг) та олії м'яти перцевої (7,5 мг).

- Під впливом Холелесану досягається стимуляція утворення жовчі, покращення її відтоку через жовчовивідні шляхи у дванадцятипалу кишку та профілактика її застою. Дія Холелесану також зумовлює усунення болючих спазмів жовчовивідних протоків і покращення метаболічних процесів у печінці.

- Вживання 1-2 капсул 3 рази на добу за 30 хв до прийому їжі, не розжовуючи, запиваючи невеликою кількістю води, дозволяє ефективно долати симптоми порушення функції жовчного міхура. Стандартний курс лікування становить 20 днів.

Підготувала Лариса Стрільчук

Холелесан® – сучасна допомога жовчному міхуру!

ХОЛЕЛЕСАН® – БАГАТОКОМПОНЕНТНИЙ ЗАСІБ НАТУРАЛЬНОГО ПОХОДЖЕННЯ, ЩО:

- стимулює утворення жовчі
- покращує відтік жовчі через жовчовивідні шляхи
- усуває болючі спазми жовчовивідних протоків

Діючі речовини: 1 капсула містить: моркви дикої плодів і нагідок квіток екстракту густого, (7,75-13,4); отриманого із моркви дикої плодів (Daucus carota) та нагідок квіток (Calendula officinalis), екстрагент етанол 70%; а перерахунку на суху речовину – 60 мг; цмину піщаного квіток екстракту сухого (Helichrysum arenarium florex), (40-1); екстрагент етанол 50% (об/об) – 50 мг; куркумін С3 комплексу, отриманого з куркуми довгої коренів (Curcuma longa rhizomes), (64-66); екстрагент етилацетат – 20 мг; куркуми довгої олії (турмеронової олії) – 5 мг; м'яти перцевої олії – 7,5 мг.

Лікарська форма: Капсули.

Показання. Хронічний некалькульозний холецистит. Дискінезія жовчовивідних шляхів. Хронічний гепатит (у складі комплексного лікування). Протипоказання. Підвищена чутливість до компонентів препарату, обструкція жовчних шляхів, холангіт, нагноєння (емпієма) жовчного міхура, жовчнокам'яна хвороба, гострі запальні захворювання печінки та жовчного міхура, тяжка печінкова недостатність, тяжка ниркова недостатність, непрохідність сечовивідних шляхів, гострі захворювання нирок.

Побічні реакції. З боку системи травлення: відчуття дискомфорту і здуття живота, діарея, свербіж в області заднього проходу, нудота, відрижка. З боку центральної нервової системи: запаморочення, сонливість, головний біль, відчуття тяжкості в голові. Інші побічні ефекти: відчуття жару, почервоніння обличчя.

Інформацію наведено у скороченому вигляді, повна інформація викладена в Інструкції для медичного застосування лікарського засобу Холелесан®, капсули. Інформація виключно для медичних та фармацевтичних працівників. Для використання у професійній діяльності. Виробник: ПАТ «Київмедпрепарат», Україна, 01032, м. Київ, вул. Саксаганського 139, Р.П. UA/15899/01/01 від 06.04.2017 до 06.04.2022. Дата останнього перегляду інформаційного матеріалу: 18.09.2017 р.

До складу Корпорації «Артеріум» входять ПАТ «Київмедпрепарат» та ПАТ «Галичфарм».

«Артеріум» Фармацевтична Корпорація
www.arterium.ua

Ближче до людей
ARTERIUM